

FØROYA SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 40.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 40 oyru á 1. síðu, 30 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 14. oktober 1944.

Bladid verður bílagt á posthúsinum, og kostar kr. 1,50 + porto um fjórðingsárið

18. árg.

Rættarviðurskipti okkara.

Nakað síðani skrivaði harra J. H. O. Djurhuus sakførari í »Dimmalætting« um, hvussu ó-hóskandi og beinan vegin ósæm-íligt tað var alment at gera álop á tað dómendi yvirvaldið og finnast at dómum tess.

Tó at ymiskt kundir verid at sagt imóti hesi áskoðan, ið har kom til orða, so kann ein, tá ið gjøllað verður eftirtíð og kannað verður afturum lutirnar, geva harra Djurhuusi fullan rætt í hesum. Tað kann fara og vera ein skadagerð alment at leggjast á teir og teir stovnar, ið sita skulu um lógir okkara. Sjálsagt má vera loyvi til í londum, har atfinningarrætturin er fólksins aðalogn, at tala at dómum og rættaravgerðum, sum vit ikki halda vera rættar. Eisini at tala at lógum, ið vit halda eru samfelagsskandi og órættvisar; men koma slikar atfinningar fram, so mugu tær vera sakligar og hó-ligar. Ikki hava ein so agitatorískan form, at tær øsa fólkið upp imóti rættinum í landinum og teim-um lógum, ið gjørdar verða. Hóast so rangar lógir verða gjørdar, so eiga vit at boyggja okkum fyri teimum, innit tær verða avtiknar á lógligan hátt. Tað er beinan-vegin ábyrgdarleyst og samfelags-skadiligt at umrøða lóg og rættar-skipan soleiðis, at fólkið missir álit til teirra og fær vanvirðing fyri teimum.

Okkara rættarviðurskipti hava verið knýtt saman við Danmark, eisini øll moderna lóggáva hefur verið dansk og fingið sitt snið í Danmark. Øll rættarviðurskipti komu tí upp í haft, tá ið vit av krigsgins átvøldum skildust frá Danmark. Vit høvdu ein dóms-rætt í Føroyum, men vildu vit sleppa til at kanna eina sak um-aftur, so mátti farast til Danmark-ar fyri teir hægri rættirnar har, tað teir kalla appellationsrættin. Hetta var tað, ið menn ætlaðu at bota um, fáa okkum ein rætt her, sum fyribils kundir galda fyri rætt-in niðri í Danmark.

Men av hesum stóðst eitt elju-kriggj. Bløðini geltu ut um land-ið, at hetta var eingin rættur, hann var samansettur av ódugilig-um »partiskum« monnum, beinan-vegin ein politiskur rættur, sum hjálpti sínum partamonnum at vinna tær sakir, teir høvdu fyri.

JÓLAHEFTIÐ

FØLV kemur út í miðjan desember

Eintøkini eru fá. Tey, ið vilja vissa sær heftið, kunnu tekna seg hjá teimum, ið bera listarnar um.

Og tað var skjótt, tú legði til merkis, at henda nppesandi og vanvirðisliga umtala hevði fruktað sera væl.

Tú traffst brátt ikki menniskja, sum ikki forhánisliga hevði henda »hægstarættin« á munni. Og tað merkiligasta av øllum, størsta »parodiin« av øllum, er tað, at øll mótsæðan, øll atfinningin móti hesum vælsignaða rætti kemur frá tí »nationala« partinum í fólki okkara. Tí parti, sum vil loysa øll bond við annað land — sjálvandi tey rættarlugu eisini —. Tað hefur verið prædikað fyri okkum frá tí fyrsta um øll tey rættindi vit hava mist. Mentunnaðlig rættindi, figgj-arlig rættindi og rættarlóg rættindi. Okkara menska Løgting, sum hevði lóggávvald og dómsvald; — og nú gjørdist henda fyrsta »royndin aftur at skapa okkum eina rættarskipan í sjálvum landinum so heilt ómøgulig —. Nú týkst menn nógv betur um dómur, sagdir av tí danska dómáranum í Føroyum enn av hesum føroyska rættinum. Og nú vilja menn heldur skjóta seg undir hægsta-rættin í Danmark enn henda »hægstarættin« í Føroyum.

Henda gongd í viðurskiptinum má hóska væl til Sambandsins hugsan um okkara fæstu amtsstøðu í kongarikinum Danmark.

Men burtur úr øllum hesum nevndu fløktu og rangvergu viður-skiptum elvast nógvir tankar um okkara framtíðarviðurskipti sum »fri sjálvstýrandi tjóð« — viddir, sum ikki nógv eru kannaðar.

Her skal ikki verða telvast um, hvussu væl búgvin hesin góði rættur er til at døma, ella hvussu gott hetta stýrslagið er, ið vit hava haft hesa tíðina, ella tær lógir, ið gjørdar eru. Mótsæðu-menn kunnu altíð hava so ymiskt til »undanførsu. Bára tað skal verða sagt, at henda hugsunnar-leysa uppøsing, sum farin er fram,

hefur gjørt tað ómøguligt at skapa alføroyska rættarskipan. Rættar-kenslan og rættaráskoðanin eru gingin av lagi í stórum parti í fólkinum, og tað hefur fingið missálit til og vanvirðing fyri ein-um føroyskum hægstarætti. So kann hetta verða mótsagt so mikið og so ofta sum ein vil.

Um so t. d. Fólkaflokksmenn fóru at stovua ein dómstól, so fekk fólk aldrin álit til hansara. Tí hvar finna vit menn, sum ikki eru politiskt sinnaðir, hava politiska meining? Og hava Fólkaflokks-menn reinari samvitsku enn Sam-bandsmenn og Javnaðarmenn, er teirra moralur av betri slagi enn tann hjá hinum? Hava fólk fingið tað í bløðid, at ein føroyskur rætt-ur er partiskur og dómir órættvist, so kunnu vit vera viss í, at tey hava somu hugsan um ein annan. Ella ætlar sjálvstýrandi tjóð, at hava ein hægstarætt sitandi í øðr-um fremmandum landi.

Jú, tað er sum vit søgdu, at henda tíð dregur nógv fram úr fólki okkara, sum elvir okkum at hugsa.

Er ikki eisini litil, veik tjóð, sum stutt er komin áleiðis í upplýsing, so mótsigandi, at samtiðis sum hon rópar um frigering frá fremm-andum valdi, ráða sær sjálv og finna seg sjálván, so hefur hon illtanka til sínar egnu menn, van-virðing fyri sínum egnu monnum, nígur fyri útlendinginum og havur sterri virðing fyri teimum skipan-um, sum útlendingar hava gjørt.

Tað sýnist sum okkara viður-skipti eru so smá, okkara umstøð-ur so trøngar, at vit kunnu ikki bjarga okkum sum vælstýrt mo-dernað samfelag. Og eitt afturat viðvíkjandi rættarviðurskiptinum. Er tað ikki fyri neyðini, at makt stendur aftanfyrir dómsvaldi og lóg-gávuna? Hvat batar at gera lógir og døma dómur, tá ið menn ikki halda lógirnar, ikki virða dómarnar

Kolið og Richard Long.

»Dagblaðið« og »Timin« við Richard Long royna av øllum alvi at koma út yvir ta drápsstøðu fólkaflokksmenn og framburðs-felagsmenn á tingi tóku í kolaspurn-inginum.

Sannleikin kann ikki verða fald-ur: Teir ikki bert settu uppskot um at stedga Raggabotns kola-brotinum. Men teir tóku onga posetiva støðu fyri at fáa kol.

Tað, ið Richard Long skrivur um, hvussu teir skulu hava stríðst fyri at fáa sett á við einum nýggj-um broti: »Kíónni« er so burtur-við, sum tað kann vera.

Tað, teir hava gjørt her, er, at teir hava sagt, at tingið ikki eigur at forða privatum monnum (hygga sigg!) at byrja kolagrevstur við »Krónna«, og um farið verður undir at gera ein vegastubba til hetta pláss, kann tingið til tess veita eitt 3% lán uppá 15000 kr. Tað er alt, ið hesir gævu menn gjørdur, nú Føroyar stóðu í størstu brennneyð!

Javnaðarmenn vóru ikki bert fyri at halda fram í Rangabotni, soleiðis sum hin bretski professarin hevði mælt til. Teir settu eisini fram uppskot um, at tingið skuldi seta á við kolagrevstri við »Krónna« og um kol fekkst har, so lata veg gera til hetta brotið. Teir vildu, at tingið skuldi handla, gera nak-að málvíst fyri at fáa kol og ikki sum framburðs- og fólkaflokksmenn ið fyrst beinleiðis vildu stedga tí arbeiði, sum var í gerð, og so einans siga við teir privatú, at teir vildu ikki forða teimum at fara undir at grava kol.

I næsta blaði vilja vit taka upp aftur P. M. Dam's talu í kolamá-linum.

og yvirvaldið onga makt hefur at fara til?

Vit halda tað ikki vera skeivt at siga, at slik rættarskipan hongur í leysari luft, slikt samfelag nærkast tí, ið menn rópa »anarki«.

Flóki.

Frá 1. september

er kommunuskrivstovan opin frá kl. 10 f. p. til kl. 1 1/2 s. p.

og frá kl. 3 1/2 s. p. til kl. 5 s. p.

Klakksvík, tann 22. aug. 1944.

Sóknarstýrið.